

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle hissiturvallisuuslaiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle hissiturvallisuuslaiksi (HE 23/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kaupallinen neuvos Tomi Lounema, työ- ja elinkeinoministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Sari Rapinoja, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Harri Patrikainen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- johtava asiantuntija Antti Savola, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- asiamies Veli-Pekka Vitikka, Suomen Hissiyhdistys ry
- lakimies Kaisu Terkki, Suomen Kiinteistöliitto ry
- KONE Oyj:n johtava asiantuntija Ari Ketonen, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Henkilö- ja yritysarviointi SETI Oy
- Inspecta Oy
- KONE Oyj
- Oy Elspecta Ab

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hissiturvallisuuslaki. Nykyisin sähköturvallisuuslaissa oleva hissejä koskeva sääntely erotettaisiin omaksi erillislainsäädännöksi ja pääosin asetustasolla oleva sääntely nostettaisiin lain tasolle. Hissiturvallisuutta koskeva kokonaisuudistus on pääasiassa lainsäädäntötekninen uudistus ja sisällöllisiä muutoksia ehdotetaan rajallisesti.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston hissejä ja hissien turvakomponentteja koskeva direktiivi. Hissidirektiivi on osa Euroopan unionissa toteutettavaa laajaa tuotesääntelyuudistusta, jolla on arvioitu olevan laajajaksoja vaikutuksia tuoteturvallisuutta ja markkinavalvontaa koskevaan lainsäädäntöön.

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2016 vp

Hissidirektiivin edellyttämän sääntelyn lisäksi ehdotettavalla lailla varmistettaisiin hissien käytön aikainen turvallisuus eli turvallisuus markkinoille saattamisen jälkeen. Laissa säädettäisiin hissien huoltamisesta, korjaamisesta, muutostöistä, tarkastamisesta ja hissialan töistä sekä niiden valvonnasta. Käytönaikaisesta turvallisuudesta säättäminen on kansallista sääntelyä.

Hissidirektiivi on pantava täytäntöön viimeistään 19 päivänä huhtikuuta 2016 ja sen soveltaminen alkaa 20 päivänä huhtikuuta 2016. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 20 päivänä huhtikuuta 2016.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen mukaisen lain hyväksymistä muuttamattomana.

Hallituksen esitys hissiturvallisuuslaiksi liittyy teknisen turvallisuuden alan laajan direktiivikonaisuuden (Alignment Package, 21.11.2011) kansalliseen täytäntöönpanoon, josta talousvaliokunta on lausunut muun muassa hallituksen esityksen eräitä tuoteryhmiä koskevien ilmoitettujen laitosten lainsäädännön yhteydessä (TaVM 3/2016 vp — HE 21/2016 vp). Edellä mainitun kokonaisuuden yhtenä osana annettiin ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi hissien ja hissien turvakomponenttien markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (COM(2011) 770 lopullinen). Tässä yhteydessä tehdyn vaikutusarvioinnin mukaan yhdenmukaistetulla teknisten vaatimusten kokonaisuudella pystytään saavuttamaan tasapainoisella tavalla mahdollisimman korkeatasoinen kansalaisten terveyden-, turvallisuuden- ja kuluttajansuoja, mutta toisaalta varmistamaan tuotteiden vapaa liikkuvuus. Käsillä olevan hallituksen esityksen mukaisen lakiehdotuksen tavoitteena on olla osa edellä viitatussa tuotedirektiivipaketin kansallista täytäntöönpanoa.

Keskeiset muutokset nykytilaan. Tällä hetkellä hissiturvallisuutta koskevia normeja on sähköturvallisuuslaissa (410/1996) ja -asetuksessa (498/1996), kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä hissien turvallisuudesta (864/1997) sekä kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksissa hissien turvallisuudesta (663/1996) ja sähköalan töistä (516/1996). Voimassa olevan sähköturvallisuuslainsäädännön ongelma on, että asetustasoisesti on säädetty asioista, joista tulisi säätää lain tasolla. Lisäksi laeissa olevat asetuksenantamisvaltuudet ovat puutteellisia. Säännösten hajautuminen edellä kuvatulla tavalla on myös lainsoveltajan näkökulmasta haasteellinen. Esityksen tavoitteena onkin hissialan lainsäädännön selkiyttäminen.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan hissitöitä tekevän toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus toiminnastaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja tällä on oltava palveluksessaan henkilö, jolla on hissitöiden tekemiseen vaadittava pätevyys. Edellä sanotut ovat kansallisia määräyksiä, joiden katsotaan olevan ristiriidassa hissidirektiivin kanssa; direktiivin mukaan jäsenvaltiot eivät saa asettaa sellaisia kansallisia erityisvaatimuksia, jotka rajoittavat hissien markkinoille saattamista. Tämän johdosta nämä määräykset on ehdotettu poistettaviksi.

Uusi hissiturvallisuuslaki toisi joitakin muutoksia tarkastusten suorittamissykleihin, valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeuksiin ja toiminnanharjoittajien rekisteröintiin. Talousvaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia tarkoituksenmukaisina ja tasapainoisena ratkaisuna toiminnanhar-

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2016 vp

joittajien velvoitteiden, hissien käyttäjien turvallisuuden ja hissinhaltijoiden vastuukysymysten välillä.

Lakiuudistuksella ei muuteta hissien teknisiä turvallisuusvaatimuksia eikä hissien asentajien tai tarkastajien pätevyysvaatimuksia. Alan toimijoille osoitetut velvoitteet on ilmaistu aikaisempaa täsmällisemmin muun muassa määritelmiä yhdenmukaistamalla.

Olemassa oleva hissikanta. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille huoli olemassa olevan rakennuskannan hisseistä, joiden ei voida katsoa täyttävän nykyisiä turvallisuusmääräyksiä. Talousvaliokunta huomauttaa rakennuskannan olevan aina oman rakentamisajan kohtansa tuote, myös turvallisuuteen liittyvien seikkojen osalta. Muun muassa rakennusten palo- ja turvallisuuteen ja esteettömyyteen liittyvät normit ovat muuttuneet huomattavasti viime vuosina. Hissinhaltijoiden oikeusaseman kannalta ei voida pitää kohtuullisena tilannetta, jossa uudella lainsäädännöllä asetettaisiin tosiasiallista lainsäädännön taannehtivuutta merkitsevä velvoite saattaa olemassa olevat hissit vastaamaan uusia säännöksiä. Talousvaliokunta pitää informaatio-ohjausta tarkoituksenmukaisempana välineenä nopeuttaa hissikannan uudistamista; velvoittavat säädökset asettavat vaadittavan minimitasen eivätkä estä hissinhaltijoita parantamasta hissien turvallisuutta omaehtoisin toimin. Vastaavaa periaatetta on sovellettu muussakin rakentamiseen liittyvässä sääntelyssä.

59 §:n tarkoittama tarkastuspöytäkirja. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että ehdotettuun hissiturvallisuuslain 59 §:ään lisättäisiin vaatimus toimittaa hissien haltijalle allekirjoitettu tarkastuspöytäkirja, josta kävisi ilmi tarkastajan nimen lisäksi myös tämän yhteystiedot. Ehdotusta on perusteltu muun muassa lisätietojen ja toimintaohjeiden saamiseen liittyvillä seikoilla. Talousvaliokunta toteaa, että koska tarkastaja joka tapauksessa allekirjoittaa tarkastuslistan ja varsinainen pöytäkirja on jälkikäteen toimitettava asiakirja, ei esitetyllä allekirjoitusvelvollisuudella saavutettaisi siitä aiheutuvaa hallinnollista työtä vastaavaa hyötyä. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan yhteystietojen merkitseminen tarkastusasiakirjoihin ei ole ollut ongelma tavalla, joka perustelisi yhteystietojen merkitsemisvelvoitteen erikseen laissa säädettäväksi.

61 §:n tarkoittama vakava puute. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty myös, että ehdotettuun hissiturvallisuuslain 61 §:ään lisättäisiin vaatimus ilmoittaa kirjallisesti hissien haltijalle tarkastuksessa ilmenneestä vakavasta puutteesta. Talousvaliokunta huomauttaa, että hissiturvallisuuslaissa on selkeyteen pyrkien säädetty eri toimijoiden velvoitteista välttämättä toisistaan silloin, kun se ei säädöksen johdonmukaisen tulkinnan kannalta ole tarpeellista. Siten 61 §:ää tulee, kuten muitakin lainkohtia, tulkita osana johdonmukaisesti jäsennettyä kokonaisuutta ja tarkastella mainitun lainkohdan tarkoittamaa vakavan puutteen havaitsemissäännöstä yhdessä hissien korjaamista käsittelevän 51 §:n kanssa. Viimeksi mainitussa pykälässä säädetään haltijan velvoitteeksi huolehtia havaittujen puutteiden korjaamisesta riittävällä nopeudella. Ottaen huomioon, että 61 §:n mukainen määräys uudelleentarkastamisesta annetaan nimenomaan hissien haltijalle, ei pykälään otettu määräys puutteen kirjallisesta ilmoittamisesta loisi sellaista velvoitetta, joka ei lainkohtaan jo hallituksen esityksessä ehdotetussa muodossa sisältyisi.

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2016 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 23/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 30.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller